

634.63

KAL

Ο ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΩΝ ΕΛΑΙΩΝΩΝ

ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Υπό

Γ. ΙΑΚ. ΚΑΛΑΪΤΣΑΚΗ

Λογιστοῦ παρὰ τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ Κρήτης

Διανέμεται δωρεάν

ΕΝ ΧΑΝΤΟΙΣ

1912

ΔΩΡΕΑ
ΤΑΜΕΙΟΥ ΕΘΕΛΟΥΣ ΠΟΛΕΜΙΣΤΩΝ
ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
4723
6.3.1958
KAL

634.63
KAL

7

Ο ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΩΝ ΕΛΑΙΩΝΩΝ
ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ὁ σκοπὸς τῆς προκειμένης μονογραφίας ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ ἐρευνηθῇ ποῖον σύστημα φορολογίας τοῦ ἐλαίου, τοῦ σημαντικωτέρου τούτου προϊόντος τῆς Κρήτης, εἶναι προτιμώτερον διὰ τε τοὺς παραγωγούς καὶ τὸ δημόσιον καὶ νὰ καθορισθῇ ἡ ἔτησία παραγωγή, ἡ ἐπιτόπιος κατανάλωσις, ἡ ἐξαγωγή καὶ ἡ ἀξία τῶν ἐξ ἐλαιολάδου, πυρηνελαίου, σαπώνων, παρεσκευασμένων ἐλαιῶν, ἀνεκμεταλλεύτων καὶ ἐκμεταλλευμένων ἐλαιοπυρήνων, ἡτοιπάντων τῶν προϊόντων τῶν ἐλαιῶνων τῆς Κρήτης, συνεξεταζομένων τῶν τούτοις συνκρῶν ζητημάτων. Πρὸ τούτου δ' ἔκρινα ἐπάναγκες νὰ εἰσηγηθῶ τὰ ἐπόμενα.

Κατὰ τοὺς κανόνας τῆς πλουτολογίας, αἱ στατιστικαὶ πληροφορίαι διαιροῦνται εἰς τρεῖς κατηγορίας, τὰς ἐπισήμους, τὰς ἐξ ἐπισήμων πηγῶν καὶ τὰς ἰδιωτικὰς ὃ δὲ στατιστικογράφος ὀφείλει νὰ μνημονεύῃ τῶν πηγῶν, ἀφ' ὧν ἠρύσθη τὰς πληροφορίας του, ὅπως δύνηται νὰ μορφώσῃ ὁ ἀναγνώστης πεποίθησιν περὶ τῆς ἀκριβείας αὐτῶν. Τούτοις δ' ἐπόμενος προτάσσω, ὅτι αἱ κατωτέρω στατιστικαὶ πληροφορίαι, ἐφ' ὧν στηρίζονται καὶ ἐξ ὧν ἀπορρέουσιν οἱ ἐν τῇ προκειμένῃ μονογραφίᾳ ὑπολογισμοί, προέρχονται ἐκ τῶν ἀπολογισμῶν δέκα ἐτῶν τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τῆς Κρητικῆς Πολιτείας, ἐκ τῶν δελτίων στατιστικῆς τοῦ ἐξαγωγικοῦ καὶ εἰσαγωγικοῦ ἐμπορίου τῆς Νήσου τῶν αὐτῶν δέκα ἐτῶν, ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς Κρητικῆς Κυβερνήσεως δημοσιευομένων τριμηνιαίων φορολογικῶν διατιμῆσεων καὶ ἐκ τῶν σημειώσεων, τὰς ὁποίας ἐκράτησα ἐπὶ τῆς πρώην Διοικήσεως ἀπὸ τὰ ἐπίσημα πρακτικὰ τοῦ Γενικοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου Κρήτης, διατελέσας ἐπὶ δεκάετρι-

τίαν Γραμματεὺς αὐτοῦ. Ἐπομένως ἡ προκειμένη μονογραφία ἀπορρέει ἐξ ἐπισήμων πηγῶν.

Μετὰ ταῦτα εἰσερχόμενος εἰς τὰ καθέκαστα ἔλαβον ὑπ' ὄψιν, ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν τριακονταετίαν ἐλειτούργησαν ἐν Κρήτῃ τρία συστήματα φορολογίας τοῦ ἐλαίου, ἧτοι :

α'.) Ἐτησίας ἐκμισθώσεως τοῦ φόρου τῆς δεκάτης κατ' οἰκονομικὰς περιφερείας (Μουκατάνες) μέχρι τοῦ 1889.

β'.) Εἰσπράξεως τοῦ φόρου τούτου κατ' ἀποκοπὴν, ἀπὸ τοὺς παραγωγούς, εἰς χρήματα, ἀπὸ τοῦ 1890 μέχρι τοῦ 1894, διὰ κατνημιῆς τοῦ μέσου ὄρου τῶν μισθωμάτων τοῦ φόρου τῆς δεκάτης μιᾶς ἑξαετίας εἰς αὐτούς, ἀναλόγως τῶν ἀπογραφέντων καρποφόρων ἐλαιοδένδρων ἐκάστου φορολογουμένου, κατατασσόμενων εἰς τρεῖς κατηγορίας, μετὰ προσθήκης πέντε τοῖς ἑκατὸν διὰ τὰς δαπάνας τῆς εἰσπράξεως.

Καὶ γ'.) Εἰσπράξεως ἀπὸ τοῦ 1895 μέχρι σήμερον φόρου 13 τοῖς % μόνον ἐπὶ τῶν ἐξαγομένων ποσοτήτων ἐλαιολάδου καὶ σάπωνος, ὑπολογιζομένων ἐν ἑκάστῳ χιλιογράμμῳ σάπωνος 0,63² τοῦ χιλιογράμμου ἐλαιολάδου, οὗ τὰ μὲν δέκα τοῖς ἑκατὸν ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὴν δεκάτην, τὰ δὲ λοιπὰ τρία τοῖς ἑκατὸν προσετέθησαν ὡς ἀντιστάθμισμα τῆς δεκάτης τοῦ ἐπιτοπίως ἀδεκατίστου καταναλισκομένου ἐλαιολάδου. — 10 τοῖς % ἐπὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἐξαγομένου ἀνεκμεταλλεύτου ἐλαιοπυρῆνος, καθόσον, μὴ καταναλισκομένου τοιοῦτου καὶ ἐπιτοπίως (ἐξαιρέσει τοῦ περιεχομένου εἰς τοὺς ἐξ αὐτοῦ κατασκευαζομένους καὶ ἐπιτοπίως καταναλισκομένους σάπωνας), δὲν ὑπῆρχε λόγος ἐπιβολῆς ποσοστοῦ, ὡς ἀντισταθμίματος δεκάτης ἐπιτοπίου καταναλώσεως. — καὶ ὅ τοῖς % ἐπὶ τοῦ ἐξαγομένου πυρηνελαίου καὶ τῆς ἐν τῷ ἐξαγομένῳ σάπωνι, τῷ κατασκευαζομένῳ διὰ τοι-

ούτου ελαίου, περιεχομένης ποσότητος ἐξ αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἀναλογίαν.

Ἡ διαφορὰ μεταξύ φορολογίας ἐλαιολάδου καὶ πυρηνελαίου προέρχεται οὐ μόνον ἐκ τοῦ ὅτι δὲν γίνεται ἐγγχώριος κατανάλωσις πυρηνελαίου, ἐξαιρέσει, τοῦ, ὡς εἴρηται, ἐκ πυρηνελαίου σάπωνος, ἀλλὰ καὶ διότι τὸ πυρηνέλαιον παράγεται δι' ἐπιξεργασίας τῆς χρήσει χημικῶν οὐσιῶν, αἱ ὁποῖαι φορολογοῦνται εἰσαγόμεναι ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, θὰ ἐφορολογοῦντο δ' αὖθις ἐὰν ἐλαμβάνετο ἀκεραία δεκάτῃ ἐπὶ τοῦ πυρηνελαίου.

Ὁ δ' ἐξαγόμενος ἐκμεταλλευμένος ἐλαίου πυρῆν δὲν φορολογεῖται, τελωνιζόμενος μόνον διὰ δασμοῦ ἐνὸς τοῖς ἑκατόν, ὅταν καὶ πάντα τὰ λοιπὰ ἐξαγόμενα ἐγγχώρια προϊόντα, ὡς ἀπλοῦν ἐμπορεύσιμον λίπασμα τῶν ἀγρῶν.

Ἐν προκειμένῳ ἔλαβον ὑπ' ὄψιν τὰ πραγματικά πορίσματα δύο δεκαετῶν οικονομικῶν διαχειρίσεων τῆς Νήσου, αἱ ὁποῖαι ἐδοκιμάσθησαν ἐπὶ μακρότερον χρόνον λειτουργήσασαι καὶ διέχουσιν ἀπ' ἀλλήλων κατὰ μίαν δεκαετίαν, ἤτοι δύο ἐκ τῶν ἀνωτέρω μνημονευομένων τριῶν συστημάτων, τῆς ἐκμισθώσεως δηλονότι κατὰ περιφερείας καὶ τῆς φορολογίας κατὰ τὴν ἐξαγωγήν.

Δὲν θὰ ἐνδιέτριβον εἰδικῶς ἐπὶ τοῦ ἐτέρου συστήματος τῆς φορολογίας κατ' ἀποκοπὴν, καθόσον τοῦτο ἀπορρέει ἐκ τοῦ συστήματος τῆς ἐκμισθώσεως, ἀφοῦ ἐπεβλήθη εἰς τοὺς φορολογουμένους ἢ πληρωμὴ τοῦ μέσου ὄρου τῶν μισθωμάτων μιᾶς ἑξαετίας, ἐπομένως δὲν φέρει στοιχεῖα, συμβάλλοντα εἰς τὸν διὰ τῆς μονογραφίας ταύτης ἐπιδιωκόμενον σκοπόν. Ἐπ' ἀνάγκης οὐχ ἤττον θεωρῶ νὰ συνοψίσω ἐν τοῖς ἐπομένοις τοὺς λόγους, οἵτινες ὑπηγόρευσαν τὴν κατάργησιν αὐτοῦ.

Τὸ σύστημα τοῦτο κατεδείχθη δαπανηρὸν διὰ τὸ δημόσιον, ὡς ἀπαιτοῦν πολυάριθμον ὑπηρεσίαν πρὸς τήρησιν βιβλίων λογιστικῶν καὶ καταγραφῆν τῶν διαφορῶν φάσεων τῆς ἐλαιοφυτείας, πρὸς δικαίαν κατανομὴν

τοῦ φόρου εἰς τοὺς παραγωγοὺς καὶ ἀναριθμήτους εἰσπράκτορας πρὸς εἰσπραξίν αὐτοῦ· ἀπέβαινε δὲ καὶ φορτικὸν διὰ τοὺς παραγωγοὺς, ὑποχρέους ὄντας νὰ καταβάλλωσιν ἐτησίως τὸ αὐτὸ ποσὸν φόρου, ἐνῶ, κατὰ τὰς γνωστὰς κλιματολογικὰς συνθήκας τῆς ἐγγωρίου ἐλαιοπαραγωγῆς, κατὰ κανόνα σχεδὸν, πᾶν δεύτερον ἔτος εἶναι ἄφορον, ὅποτε, ἐλλείψει προϊόντος, ἐστεροῦντ' ἀσυνήθως χρημάτων οἱ ἐλαιοπαραγωγοὶ καὶ ἐδυσκολεύοντο νὰ καταβάλωσι τὸν φόρον, ἐξ οὗ συνεσφωρεύοντο σημαντικὰ καθυστερήματα, πρὸς ζημίαν τοῦ δημοσίου ταμείου. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἑτέρας ἀπόψεως ἐζημιώθη τὸ δημόσιον, τούτέστιν ἐκ τῆς στασιμότητος τῶν δημοσίων προσόδων διὰ τῆς ἐπιβολῆς παγίου φόρου ἐτησίως, ἐνῶ, ἀναλόγως τῆς ἀδιαλείπτου ἐμφυτεύσεως καὶ καρποφορίας νέων ἐλαιοδένδρων, ἔτι δὲ καὶ τῆς ἀναμρισητῆτος ἀναπτύξεως τῆς γεωργίας, ὧν συνέπεια ἡ ὀσμῆραι αὐξήσις τῆς ἐλαιοπαραγωγῆς, ἔδει νὰ βαινῆ ἐκ παραλλήλου ἡ αὐξήσις τῶν δημοσίων προσόδων. Τούτων ἕνεκα κατεδικάσθη τὸ σύστημα τοῦτο ὡς ἐπιζήμιον διὰ τὸ δημόσιον καὶ καταθλιπτικὸν διὰ τοὺς παραγωγοὺς, διὸ καὶ κατηργήθη.

Ἐπανερχόμενος ἤδη εἰς τὰ ἕτερα δύο ὑπὸ μελέτην συστήματα παρατηρῶ, ὅτι διὰ μὲν τοῦ συστήματος τῆς ἐκμισθώσεως ἐβεβραίωνθησαν ἐπὶ τῆς πράξης δικησῆως μισθώματα δέκα ἐτῶν, ἀπὸ τοῦ 1879 μέχρι τοῦ 1888, ἐκ γροσίων ταμειακῶν 39,110,471.07 ὡς ἀκολούθως:

<u>Οικονομικὸν ἔτος</u>	<u>Μίσθωμα εἰς Γρόσια</u>
1879	430,346.33
1880	6,658,796.30
1881	183,579.20
1882	8,395,257.30
1883	849,252.32
1884	8,608,391.20
1885	93,241.20
1886	7,428,631.10
1887	1,154,952.12
1888	5,308,024.—
<u>Δεκαετημισθώματα ελαίου γρόσια 39,110,471.07</u>	

Ὑπολογιζομένου τοῦ εικοσαφράγκου πρὸς ἐνεήκοντα καὶ ἐν γρόσια ταμειακά, ἤτοι τοῦ φράγκου πρὸς τέσσαρα γρόσια καὶ εικοσιδύο παράδες ταμειακοὺς, ἀντιστοιχεῖ ἐπὶ τῇ βᾶσει τούτων, τὸ ὀλίγον ποσὸν τῶν μισθωμάτων τῆς δεκαετίας ταύτης εἰς δραχμὰς 8,595,708 καὶ κατὰ μέσον ὄρον ἑτησίως εἰς 859,570 δραχμὰς.

Διὰ δὲ τοῦ συστήματος τῆς φορολογίας κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν ἐπραγματοποιήθησαν εἰσπράξεις, εἰσαχθεῖσαι εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον, ἀπὸ τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους 1900—1 μέχρι τοῦ 1909—10, δραχμαὶ 6,686,096.50 ἐκ φόρου τῆς δεκάτης ἐπὶ τοῦ ἐλαιολάδου καὶ 1,576,230.07 δραχμαὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ φόρου ἐπὶ τοῦ πυρηνελαίου καὶ τοῦ ἐν τῷ σάπῳ περιεχομένου ἐλαιολάδου καὶ πυρηνελαίου, κατὰ τὴν ἀνωτέρω μνημονευομένη ἀναλογία, ἢτοι ἐν συνόλῳ δραχμαὶ 8,262,326.57 ὡς ἀκολούθως:

Οίκον. έτος	Φόρος έλαιολά- δου Δραχμαί	Φόρος πυρηνελ. καί σάπτονος Δρ.	Σύνολον Δραχμαί
1900—1	413497 81	137664 56	551162 37
1901—2	284024 13	117947 01	401971 14
1902—3	583330 55	138978 35	722308 90
1903—4	389448 70	138599 95	528048 65
1904—5	491417 40	149666 55	641113 95
1905—6	1056879 30	193605 80	1250485 10
1906—7	473559 76	130204 —	603763 76
1907—8	1278358 35	178943 70	1452302 05
1908—9	789558 30	144250 50	933808 80
1909—10	930992 20	246369 65	1177361 85
	<u>6686096 50</u>	<u>1576230 07</u>	<u>8262326 57</u>

ήτοι κατά μέσον όρον δραχμαί 826,232 έτησίως.

Ούτω μεταξύ του έτησίου μέσου όρου των δύο τούτων δεκαετιών υπερτερεί κατά το φαινόμενον ό του συστήματος τής έκμισθώσεως κατά 33,338 δραχμάς έτησίως. Άλλά και ή διαφορά αύτη έκμηδενίζεται, όταν ληφθώσιν ύπ' όψιν τά ποσά, τά όποια δέν έκαρπούτο το δημόσιον ταμείον επί τής πρώην Διοικήσεως, ένεκα πραγματικών ζημιών των μισθωτών, ή συνεπεία θεομηγιών, τοπικών άνωμαλιών και επί διάφοροις άλλαις προφάσεσι πρός έξυπηρέτησιν προωπικών συμπαθειών και συμπερόντων. Ωρισμένως δ' είναι πασίγνωστον, ότι από τδέκ Γροσίων 8,608,391.20 μίσθωμα τής δεκάτης του 1884 έχάρισθη εις τούς μισθωτάς ή τετάρτη δόσις εκ 2,152,097 Γροσίων. Κατά συνέπειαν φαίνεται ισοφαρίζων ό μέσος όρος του εις το δημόσιον ταμείον εισαγομένου φόρου τής δεκάτης εξ άμφοτέρων των συστημάτων τούτων, τουτέστιν, ότι άμφοτέρα ταύτα καταλήγουσιν εις τά αύτά άποτελέσματα.

Άλλά και έν προκειμένω δέον νά ληφθώσιν ύπ' όψιν αι ακόλουθοι δύο ούσιώδεις περιπτώσεις:

α'.) Ότι λειτουργούντος του συστήματος τής έκμισθώσεως ύπήρχον έν Κρήτη, κατά τήν έν έτει 1890

γενεμένην επίσημον απογραφὴν τῶν ελαιοδένδρων, 5,827,204 φορολογήσιμα ελαιόδενδρα, πλὴν τῶν νεοφύτων.

Καὶ β'.) Ὅτι κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1897, μεθ' ἣν ἄρχεται ἡ δεκαετία, τῆς ὁποίας τὰ ἀποτελέσματα παρετέθησαν ἀνωτέρω, ἐκόπησαν, ἐξερριζώθησαν, ἐπυρπολήθησαν καὶ ποικιλοτρόπως κατεστράφησαν, κατὰ τοὺς μετρωτέρους ὑπολογισμούς, τουλάχιστον περὶ τὸ ἑκατομμύριον ελαιόδενδρα.

Ἐκ τούτων συνάγεται, ὅτι, ἀφοῦ κατὰ ταύτην τὴν δευτέραν δεκαετίαν εἰσπράχθη τὸ αὐτὸ ποσὸν φόρου ἐπὶ ἐλαίου, τὸ ὁποῖον παρήχθη ἀπὸ πολὺ ὀλιγώτερα τῶν τῆς πρώτης δεκαετίας ελαιόδενδρα, προφανῶς εἶναι πρόσδοροῦν διὰ τὸ δημόσιον τὸ κατὰ τὴν δευτέραν δεκαετίαν λειτουργοῦν σύστημα φορολογίας κατὰ τὴν ἐξαγωγήν, μεθ' ἧν τὴν ζημίαν, τὴν ὁποίαν τοῦτο ὑφίσταται ἐκ τοῦ δυσαναλόγου ὀρισμοῦ τῆς δεκάτης τοῦ ἐπιτοπίως καταναλισκομένου ελαιολάδου, ὡς θέλει δειχθῆ κατωτέρω.

Διὰ ταῦτα δέ, καὶ διότι δι' αὐτοῦ ἀπαλλάσσονται οἱ φορολογούμενοι τῶν ἐνοχλήσεων καὶ πιέσεων τῶν μισθωτῶν, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου εἰσπράττεται ὁ φόρος ἀθορύβως, ἄνευ ἰδιαιτέρας ὑπηρεσίας καὶ εἰς τὸ ἄρτιον ἐν τοῖς τελωνείοις κατὰ τὴν ἐξαγωγήν, εἶναι καὶ τὸ προτιμότερον, μὲ τὴν βεβαίαν ἐλπίδα, ὅτι δι' ἀναβλαστήσεως τῶν καταστραφέντων ελαιοδένδρων καὶ τῆς ὁσημέραι βελτιώσεως τῆς καλλιεργείας τῶν ἐλαίωνων δι' ἐμφυτεύσεως δένδρων, χρήσεως χημικῶν λιπασμάτων, μεθοδικοῦ κλαδεύματος, ἐμβολισμοῦ, θεραπείας φυτικῶν παθήσεων κλπ. συμβαλλούσης καὶ τῆς χρήσεως τελιοτέρων ελαιοθλιπτικῶν μηχανῶν καὶ ελαιοπιεστηρίων, θέλει προαχθῆ σημαντικῶς ἡ ελαιοπαραγωγή, συναυξομένων τῶν ἐξ αὐτῆς δημοσίων προσόδων.

Ἄλλως τε δ' ἡ ὁσημέραι βαθμιαία αὔξησης τῆς

ἐλαιοπαραγωγῆς ἤρξατο ἤδη καταφαινομένη καὶ ἐκ τῶν ἀνωτέρω παρατιθεμένων πορισμάτων τῆς δευτέρας δεκαετίας. Κατ' αὐτὴν τὰ μὲν πρῶτα πέντε ἔτη ὁ ἀνώτατος ὄρος ἐτησίαις εἰσπράξεως φόρου ἀνῆλθεν εἰς δραχ. 722,308.90, κατὰ δὲ τὰ τελευταῖα πέντε ἔτη ἀνεβιβάσθη τῶ μὲν 1905—6 εἰς δραχμὰς 1,250,485 10, τῶ δὲ 1907—8 εἰς δραχμὰς 1,452,302.05.

Τὸ κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην δεκαετίαν πραγματοποιηθὲν ποσὸν φόρου εἰσπράχθη ἐπὶ τῶν ἐξαχθέντων 85,718,675 χιλιογράμμων ἐλαιολάδου καὶ πυρηνελαίου καὶ 23,632,472 χιλιογράμμων σαπῶνων κοινῶν τε καὶ διὰ πυρηνελαίου κατεσκευασμένων, κατὰ τοὺς ἐπομένους δύο πίνακας:

Ε λ α ι α

Οἰκον. ἔτος		Ἐλαιόλαδον	Πυρηνέλαιον	Σύνολον
1901	Χιλ.	4559309	665569	5214878
1902	»	4095499	483345	4578844
1903	»	7648022	974081	8622103
1904	»	5166144	881840	6047984
1905	»	6697349	944188	7641537
1906	»	13504905	1526826	15031732
1907	»	5734284	362696	6096980
1908	»	14913147	1415323	16328470
1909	»	6470772	469171	6939943
1910	»	7895891	1290313	9186204
	»	76685323	9033352	85718675

Σάπωνες

Ἔθρον. ἔτος	Σάπωνες κοινοὶ	Σάπ. πυρηνελαίου	Σύνολον
1901 Χιλ.	2238410	266928	2505338
1902 »	1993034	161011	2154045
1903 »	2088133	461136	2549269
1904 »	2255038	306599	2561637
1905 »	2152514	404199	2556713
1906 »	2880684	251954	3132638
1907 »	1773839	239292	2013131
1908 »	1916160	114008	2030168
1909 »	1912899	88865	2001764
1910 »	1987928	139841	2127769
	<u>21198639</u>	<u>2433833</u>	<u>23632472</u>

ἦτοι κατὰ τὴν δευτέραν δεκαετίαν παρήχθησαν ἑξαχθέντα:

— Ἐλαιολάδου	χιλιόγρ.	76,685,323
— Πυρηνελαίου, ἑξαχθέντος αὐ- ταυτοῦ	»	9,033,352
— Ἐλαιολάδου, περιεχομένου εἰς τὰ 21,198,639 χιλ. κοινῶν σαπῶνων κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἀναλογίαν	»	13,550,170
— Πυρηνελαίου, περιεχομένου εἰς τὰ 2,433,833 χιλ. τῶν ἐκ τοῦ του κατασκευασθέντων σαπῶ- νων, κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν	»	1,467,468
Ἄθροισμα δεκαετοῦς ἑξα- γωγῆς ἐλαίων	»	100,736,313

Κατὰ ταῦτα ὁ μέσος ὀρος τῆς ἑτησίας ἐξαγωγῆς ἐλαίων ἀνέρχεται εἰς 10,073,631 χιλιόγραμμα, μόνον δὲ τοῦ ἐλαιολάδου εἰς 9,023,549 χιλιόγραμμα.

Ὁ Σαβαρῦ, περιηγηθεὶς τὴν Κρήτην ἐν ἔτει 1779, ὑπελόγηζε τὴν ἑτησίαν ἐξαγωγήν ἐλαιολάδου εἰς 2,160,000 δακάδας = 2,764,800 χιλιόγραμμα. Καὶ ὁ

Ἄλεξανδρος Λιμενίδης εἰς πλουτολογικὴν συγγραφὴν αὐτοῦ, ἐκδοθεῖσαν πρὸ τεσσαρακονταετίας, ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὸ ἐμπόριον τῆς Τουρκίας», ὑπελόγιζε τότε τὴν ἐτησίαν ἐξαγωγὴν ἐλαίων ἐκ τῆς Νήσου, πλὴν τῶν περιεχομένων εἰς σάπωνας, εἰς 90—100 χιλιάδας στατήρας, ἤτοι εἰς ὀκτάδας 4,400,000=5,632,000 χιλιόγραμμα, ὑπολειπομένην κατὰ 2,036,532 χιλιόγραμμα τοῦ μέσου ὄρου τῆς ἐτησίας ἐξαγωγῆς ἐλαιολάδου κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν.

Ὁ δὲ πρὸ εἰκοσαετίας Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἀγγλίας ἐν Κρήτῃ κ. Billiotti ὑπελόγιζε τὴν ἐτησίαν ἐξαγωγὴν ἐλαίων, ἀπὸ μέσου ὄρου, εἰς ἑννέα χιλιάδας τόννους, ἤτοι ἑννέα ἑκατομμύρια χιλιόγραμμα.

Πλὴν τούτων ἐξήχθησαν κατὰ τὴν αὐτὴν δεκαετίαν:

Ὄκρον. ἔτος	Ἀνεκμετάλλευτοι ἐλαιοπυρῆνες Χιλιόγραμμα	Παρεσκευασμένα ἐλάια Ἄξια εἰς δραχμὰς
1901	3,373,288	10,159
1902	1,919,889	6,671
1903	8,575,943	7,991
1904	2,499,704	3,227
1905	5,013,249	12,622
1906	6,500,308	10,813
1907	858,851	5,453
1908	13,487,980	9,768
1909	4,677,169	11,663
1910	8,289,163	10,302
	<u>55,195,144</u>	<u>88,669</u>

Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν, ὅτι δώδεκα χιλιόγραμμα ἐλαιοπυρῆνος παράγουσιν ἐν χιλιόγραμμον πυρηνελαίου, προκύπτει, ὅτι τὰ 55,195,144 χιλιόγραμμα ἐλαιοπυρῆνος παράγουσι 4,599,595 χιλιόγραμμα πυρηνελαίου, οὗ ἡ ἀξία ὑπολογίζεται εἰς 1,378,358 δραχμὰς, ἐπὶ τῇ

βάσει τοῦ μέσου ἔρου τῶν διαφόρων τιμῶν τοῦ ἐξαχθέν-
τος πυρηνελαίου ἐντὸς τῆς δεκαετίας.

Κατ' αὐτὴν ἐξήχθησαν πρὸς τούτοις 1,945,583 χι-
λιόγραμμα ἐκμεταλλευμένου ελαιοπυρῆνος, ἀξίας 9,662
δραχμῶν.

Οὕτως ὑπολογίζεται ἡ ἀξία ἐν γένει τῶν ἐξαχθέντων
προϊόντων τῶν ἐλαιωδῶν τῆς Νήσου εἰς τὰ ἐξῆς ποσά :

Ἐλαιολάδου	Δρ.	53,194,974
» ἐν σάπωνι	»	8,463,181
Πυρηνελαίου	»	3,924,326
» ἐν σάπωνι	»	606,677
Παρεσκευασμένων ἐλαιῶν	»	88,669
Ἐλαιοπυρῆνος ἀνεκμεταλλεύτου	»	1,378,358
» ἐκμεταλλευμένου	»	9,662
	»	<u>67,665,847</u>

Ἐπὶ δὲ τῆς ὀλικῆς ἀξίας τῆς δεκαετοῦς ἐξαγωγῆς
εἰσεπράχθησαν :

Φόρος δεκάτης	Δραχμαὶ	8,262,326.57
Τελωνειακὸς ἀσμὸς 1 οἰο	»	<u>676,658.47</u>

Σύνολον δεκαετοῦς προσό-
δου τοῦ δημοσίου

	»	<u>8,938,985.04</u>
--	---	---------------------

Ὑπολείπεται νὰ καθορισθῇ τὸ ποσὸν καὶ ἡ ἀξία τοῦ
ἐπιτοπίως καταναλισκομένου ελαιολάδου, τῶν ἐπιτο-
πίως καταναλισκομένων ἐλαιῶν καὶ τοῦ ἐν τῷ ἐπιτοπίως
καταναλισκομένῳ σάπωνι περιεχομένου ελαιολάδου καὶ
πυρηνελαίου.

Καὶ διὰ μὲν τὸ ελαιόλαδον λαμβάνω τὸ δεδομένον,
ὅτι, ἀφοῦ εἰς τὴν δεκάτην τοῦ ελαιολάδου προσετέθη-
σαν τρία τοῖς οἰο, ὡς ἀντιστάθμισμα τῆς δεκάτης τοῦ
ἐξ αὐτοῦ ἐπιτοπίως καταναλισκομένου ποσοῦ, φαίνεται ἐκ
πρώτης ὄψεως, ὅτι ἠδύνατο νὰ ὑπολογισθῇ ἡ δεκαετής

επιτόπιος κατανάλωσις ἴση πρὸς τὰ τρία δέκατα τῆς κατὰ τὴν δεκαετίαν ἐξαχθείσης ποσότητος, ἦτοι εἰς 27,070,647 χιλιόγραμμα ελαιολάδου. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θ' ἀνελόγουν ἐτησίως 32 περίπου χιλιόγραμμα μόνον ἐξ ελαιολάδου κατ' οἰκογένειαν, ἐπὶ 84,198 οἰκογενειῶν, ἦτοι 8 περίπου χιλιόγραμμα κατ' ἄτομον, ἐπὶ 353,206 κατοίκων, εἰς ὅσους ἀνέρχεται ὁ ὀλικὸς πληθυσμὸς τῆς Νήσου κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1911 ἔτους.

Ἐν τούτοις, ἐκ τῶν πληθοφωρίων, ἃς ἠρύσθη παρὰ πολλῶν ἀρμοδίων οἰκογενειάρχων διαφόρων κοινωνικῶν τάξεων τῶν ἀστικῶν Δήμων καὶ διαφόρων Ἐπαρχικῶν τῆς Νήσου, ἐξ ἑκείνης ἀντιλήψεως αἱ ἐκ διαφόρων ὑπολογισμῶν ἐμόρφωσα τὴν πεποίθησιν, ὅτι τὸ ἐπιτοπίως καταναλισκόμενον ελαιόλαδον εἶναι κατὰ πολὺ ἀνώτερον ἀνερχόμενον εἰς τὸ τριπλάσιον τοῦ προμνημονευθέντος ποσοῦ τῶν 27,070,647 χιλιογράμμων. Κατὰ ταῦτα, τριπλασιαζομένων τῶν 27,070,647 χιλιογράμμων προκύπτει τὸ ποσὸν τῶν 81,211,941 χιλιογράμμων διὰ τὴν δεκαετίαν, ἦτοι 8,121,194 χιλιογράμμων μόνον ἐκ φαγωσίμου ελαιολάδου ἐτησίως, ἐξ ὧν ἀναλαμβάνουσιν ἐτησίως 96 περίπου χιλιόγραμμα κατ' οἰκογένειαν καὶ 22 περίπου χιλιόγραμμα κατ' ἄτομον, ἦτοι δύο σχεδὸν χιλιόγραμμα κατ' ἄτομον μηνιαίως, ποσὸν, ὅπερ φαίνεται ὡς τὸ μᾶλλον προσεγγίζον πρὸς τὴν πραγματικότητα.

Ἐπιχειρήσωμεν ἤδη τὸν καθορισμὸν τοῦ ποσοῦ καὶ τῆς ἀξίας τῆς ἐγγυώριου καταναλώσεως ἐκ τῶν ἐπιτοπίως παρασκευαζομένων ἐλαιῶν καὶ τοῦ εἰς τοὺς ἐπιτοπίως καταναλισκόμενους σάπωνας περιεχομένου ελαιολάδου καὶ πυρηνελαίου.

Καὶ περὶ μὲν τοῦ καθορισμοῦ τῶν ἐλαιῶν ἀπαντᾷ ἡ δυσκολία, ὅτι, ἐπειδὴ αἱ ἐπιτοπίως παρασκευαζόμεναι ἐλαῖαι ἔμμενον ἀνέκαθεν ἀφορολόγητοι, ἐλλείπουσι σχε-

τικά φορολογικά και στατιστικά πληροφορία· διὸ οἱ ἐπόμενοι ὑπολογισμοὶ ἐγένοντο κατὰ προσέγγισιν, ἐξ ἰδίας ἐκτιμήσεως καὶ ἐπὶ τῇ βάσει πληροφοριῶν ἀρμοδίων ἐπαρχιωτῶν.

Ὡς ἀφετηρίαν λαμβάνω ποσὸν 305,036 χιλιόγραμμων ἐλαιῶν, παστῶν ἰδίως, εἰσυχθειςῶν κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἐκ Βόλου, Λαμψίσσης, Καλαμῶν καὶ Χίου, ἀξίας 125,586 δραχμῶν, ἤτοι τὸν μέσον ὄρον τῆς ἐτησίας εἰσαγωγῆς αὐτῶν, ἀνερχόμενον εἰς 30,503 χιλιόγραμμα. Γνωστοῦ δ' ὄντος, ὅτι τὸ βᾶρος τῶν νωπῶν ἐλαιῶν, πορασκευαζομένων εἰς παστὰς, ἐλαττοῦται κατὰ ἓν τρίτον, ἔπεται, ὅτι διὰ τὰς 30,503 χιλιόγραμμα παστὰς ἐλαίας ἐχρησιμοποιήθησαν 45,754 χιλιόγραμμα νωπῶν ἐλαιῶν. Αἱ τοιαῦται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγόμεναι ἐλαταὶ καταναλίσκονται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς πόλεις.

Ταῦτα ἔχων ὑπ' ὄψιν καὶ λαμβάνειν ὡς βᾶσιν τὸν ἀριθμὸν τῶν κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Νήσου ἐν ἔτει 1911 ἀπογραφειῶν οἰκογενειῶν τῶν τριῶν ἀστικῶν Δήμων ἤτοι :

Τοῦ Δήμου	Χανίων	οἰκογενειῶν	6,049
»	»	Ἡρακλείου	»
»	»	Ἰερόμνης	»
		»	14,245

ἔτι δ' ὑπολογίζων, ὅτι ἐν τοῖς Δήμοις τούτοις καταναλίσκονται καὶ ἐλαταὶ ἐγχωρίου παραγωγῆς, παρασκευαζόμεναι εἰς λαδοθήες, παστὰς, τσακιστὰς καὶ κολυμπάδες, τριπλάσαι τῆς ἐξωθεν εἰσαγομένης ποσότητος παστῶν ἐλαιῶν, καταλήγω συμπεραίνων, ὅτι διὰ τὴν ἐτησίαν κατανάλωσιν τῶν ἄνω τριῶν Δήμων ἀπαιτοῦνται 183,016 χιλιόγραμμα νωπῶν ἐλαιῶν, ἤτοι κατὰ μέσον ὄρον χιλιόγραμμα 13=10 ὀκτάδες κατ' οἰκογένειαν.

Εἰς τὰς ἐπαρχίας πολλοὶ εὐποροὶ οἶκοι, νοικοκυριά, ἀλατιζοῦσιν ἓνα καὶ δύο πίθους ἐλαίας κατὰ διαιτῖαν. Διὰ τούτων, μετ' ἄλλων τροφίμων, ἐστιῶσι τοὺς εἰς τὰς ἐργασίας των προσλαμβανομένους ἐλαιοτρίβας, σκαφεῖς, ἐργάτας, βοσκούς, οἱ ὅποιοι, καθὼ συνήθως ἄποροι καὶ ἀκτῆμονες, ἴσως νὰ μὴ ἔχωσιν ἢ ὀλίγας ὀκάδας ἐλαίας εἰς τὰς οἰκίας των· ἐξ αὐτῶν ἐπίσης ἐξοικονομεῖται ὁ ἄπορος γείτων καὶ ὁ ἐπαίτης, θὰ φάγη δὲ καὶ ὁ φιλοξενούμενος διαβάτης καὶ μέρος θὰ πωληθῇ εἰς τὴν ἀγορὰν. Τοῦτο, ἐπομένως, τὸ φαινόμενον σημαντικὸν ποσὸν ἐλαιῶν διὰ μίαν εὐπορον οἰκογένειαν, ἐπ' ἐλάχιστον προορίζεται δι' αὐτήν, ἢ ὅποια, ἀκριβῶς ὡς εὐπορος, καταναλίσκει πρὸς ἰδίαν χρῆσιν πολὺ ὀλιγώτερον ποσόν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν κατανάλωσιν ἄλλων οἰκογενειῶν κατωτέρας τάξεως. Ἄρα τὸ ὑπὸ τῶν εὐπόρων οἰκογενειῶν παρασκευαζόμενον ποσὸν ἐλαιῶν δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βᾶσις ὑπολογισμοῦ ἐν προκειμένῳ. Αἱ λεπτομέρειαι δ' αὐταὶ ἐκρίθησαν ἀναγκαῖαι πρὸς πρόληψιν ἐνδεχομένης ἀντιλογίας, περὶ τοῦ ὅτι δῆθεν ἡ κατανάλωσις δυνατὸν νὰ εἶναι μείζων τοῦ πορίσματος τῶν ἐπομένων ὑπολογισμῶν.

Κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν εἰδημόνων, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ὅπου οἱ κάτοικοι εἶναι λιτοδίαιτοι, ἀσχολοῦνται εἰς τὰς γεωργικὰς ἐργασίας των μὴ ἔχοντες ἐπαρκῆ χρόνον διαθέσιμον πρὸς τακτικὴν παρασκευὴν φαγητῶν, τηροῦσιν αὐστηρότερον τὰς ἡρησιευτικὰς νηστείας, ἔχουσι τὸ πρῶτον ἄφθονον καὶ ἀφορολόγητον ἐκ τῶν κτημάτων αὐτῶν καὶ θέλοντες δὲ δὲν ἔχουσι τὰς εὐκολίας τῶν ἀστῶν πρὸς διαποικίλισιν τῆς διαίτης, καταναλίσκεται τουλάχιστον τετραπλασίαν ποσότης ἐλαιῶν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἐξ αὐτῶν κατανάλωσιν εἰς τοὺς ἀστικούς Δῆμους.

Κατὰ ταῦτα τετραπλασιάζω τὸ καταναλισκόμενον εἰς τοὺς τρεῖς ἀστικούς Δῆμους ποσὸν ἐλαιῶν καὶ ἔχω

ὕπ' ὄψιν τὰς κατὰ τὴν αὐτὴν ἀπογραφὴν οἰκούσας ἐν ταῖς ἐπαρχίαις 69,953 οἰκογενείας, ὑπολογίζω, ὅτι διὰ τὴν κατανάλωσιν τῶν ἐπαρχιῶν ἀπαιτοῦνται 3,595,080 χιλιόγραμμα νωπῶν ἐλαιῶν, ἧτοι κατὰ μέσον ὄρον 51 χιλιόγραμμα = 40 ὀκάδες κατ' οἰκογένειαν ἐτησίως.

Οὕτω τὸ σύνολον τῶν νωπῶν ἐλαιῶν τῆς ἐτησίας ἐπιτοπίου καταναλώσεως συμποσοῦται :

Διὰ τοὺς ἀστικούς Δήμους εἰς χιλιόγρ.	183,016
» τὰς Ἐπαρχίας	» 3,595,080
	» <u>3,778,096</u>

καὶ μετ' ἀφαίρεσιν τοῦ ἀναλογοῦν- τος εἰς τὰς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσα- γομένης ἐλαίας ποσοῦν νωπῶν ἐλαιῶν	» 45,754
ὑπολείπεται σύνολον τῆς ἐπιτοπίου καταναλώσεως νωπῶν ἐλαιῶν . . .	» <u>3,732,342</u>

Ἡ ἀξία τούτων τῶν 3,732,342 χιλιογράμμων πρὸς λεπτὰ εἴκοσιν ἀνέρχεται εἰς 746,468 δραχμὰς ἐτησίως, ἢ δραχμὰς 7,464,680 διὰ μίαν δεκαετίαν.

Ἄγτιστρέφως πρὸς τὰς ἐλαίας, καταναλίσκεται, κατὰ γενικὴν ἐκτίμησιν, πλείωτερος σάπων εἰς τοὺς ἀστικούς Δήμους, ἢ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις.

Καὶ διὰ μὲν τοὺς Δήμους τούτους ἐλήφθησαν ὡς βάσις ἐτησίως κατ' οἰκογένειαν δέκα ὀκάδες σάπωνος ἐξ ἐλαιολάδου καὶ πέντε ὀκάδες σάπωνος ἐκ πυρηνελαίου. Ὑπάρχουσι βεβαίως ἐν αὐτοῖς καὶ πολυμελεῖς οἰκογένειαι, καταναλίσκεσαι 20 καὶ 25 ὀκάδας σάπωνος ἐτησίως· ἄλλ' ὑπάρχουτιν ἐπίσης καὶ πλεῖστα οἰκογένειαι, ἀριθμοῦσαι ἐν καὶ μόνον ἄτομον, γνωστοῦ ὄντος, ὅτι ἐν ταῖς πόλεσιν ὑπάρχει πολὺς κινητὸς πληθυσμὸς ἄνευ οἰκογενείας, οὗ ἕκαστον ἄτομον ἀπογράφεται κατὰ τὴν ἀπογραφὴν ὡς μία οἰκογένεια. Ἐπιμένως τὸ πλεόνασμα τῶν πολυμελῶν οἰκογενειῶν ἰσοσταθμίζει πρὸς τὸ προ-

κῦπτον ἔλλειμμα ἐκ τῶν οἰκογενειῶν τῆς ἐτέρας κατηγορίας.

Διὰ δὲ τὰς ἐπαρχίας, ἐν αἷς αἱ βιωτικαὶ ἀνάγκαι εἶναι μετριώτεραι καὶ ὁ καθαρισμὸς τῶν ἐνδυμάτων ἐκτελεῖται συνήθως κατ' ἴδιον σύστημα διὰ κοπανίδας, ἰδῶς ὅπου ὑπάρχουσι ποταμοὶ καὶ πηγαί, ὅπερ ἀπαιτεῖ μικρὰν χρῆσιν σάπωνος, ὑπολογίζεται ἡ κατ' οἰκογενειὰν κατανάλωσις εἰς τέσσαρας ὀκάδας σάπωνος ἐξ ἐλαιολάδου καὶ δύο ὀκάδας ἐκ πυρηνελαίου.

Οὕτως ἀνέρχεται ἡ ὀλικὴ ἐτησίᾳ ἐπιπέσιος κατανάλωσις:

Σάπωνος ἐξ ἐλαιολάδου

Πόλεων εἰς ὀκάδας	142,450	
Ἐπαρχιῶν »	»	279,812
	»	422,262
περιέχοντος ἐλαιολάδου ὀκάδας		269,937

Σάπωνος ἐκ πυρηνελαίου

Πόλεων εἰς ὀκάδας	71,225	
Ἐπαρχιῶν »	»	139,906
	»	211,131
περιέχοντος πυρηνελαίου ὀκάδας		134,954
ἦτοι εἰς 633.393 ὀκάδας σάπωνος περιέχοντος ἐλαίου ὀκάδας		404,891

Τὸ ποσὸν τοῦτο τῶν 404,891 ὀκάδων ἐλαίου μετατρέπομενον εἰς χιλιόγραμμα ἀνέρχεται, ὡς καὶ ἡ ἀξία αὐτοῦ, εἰς τὰ ἑξῆς ποσά:

Ἐλαιολάδου χιλιόγ.	345,519	ἀξίας Δρ.	150,877
Πυρηνελαίου »	172,741	»	» 119,878
	»	»	» 270,755

καὶ διὰ μίαν δεκαετίαν εἰς 6,333,930 ὀκάδας, ἦτοι 8,107,420 χιλιόγ. σάπωνος, περιέχοντος 5,182,600 χιλιόγραμμα ἔλαιον, ἀξίας 2,707,550 δραχμῶν

Ἐπὶ τῇ βύσει τῶν κριθμῶν τούτων καταναλίσκει κατὰ μέσον ὄρον ἕκαστον ἄτομον ἑτησίως μίαν ὀκτὸν καὶ τριακῶσια δεκαεπτὰ δράμια σάπωνος, κατ' ἀναλογίαν τοῦ ὀλίμου πληθυσμοῦ τῆς Νήσου.

Ἐντὸς τῆς δεκαετίας κατασκευάσθησαν ἐν συνόλῳ σάπωνες :

	Ἐξαχθέντες	Ἐπιτοπίως καταναλωθέντες	Σύνολον
Ἐξ ελαιολάδου χιλιόγ.	21,198,639	+ 5,404,950	= 26,603,589
Ἐκ πυρηνέλαιου »	2,433,833	+ 2,702,470	= 5,136,303
Σύνολον »	23,632,472	+ 8,107,420	= 31,739,892

Συνεπῶς ἡ ἑτησία κατασκευὴ σάπωνος ἀ ἐρχεται, κατὰ μέσον ὄρον, εἰς 3,173.989 χιλιόγ. αμμ.κ.

Ἡ ἀξία τῆς δεκαετοῦς ἐπιτοπίου καταναλώσεως ἐλαίων καὶ παρεσκευασμένων ἐλαίων ἀνέρχεται εἰς τὰ ἑξῆς ποσά :

Ἐλαιολάδου	Δρ. 55,192,440
Ἐλαιολάδου καὶ πυρην. λαίουις σάπωνας »	2,707,550
Παρεσκευασμένων ἐλαίων	» 7,464,680
Σύνολον »	<u>65,364,670</u>

καὶ ὁ ἑτήσιος μέσος ὄρος αὐτῆς εἰς δ.αχ. 6,566,467

Ἡ ὀλικὴ δεκαετῆς παραγωγὴ ἐλαίων ἀνέρχεται εἰς τὰ ἀκόλουθα ποσά :

Ἐξαχθέν ἐλαιόλαδον καὶ πυρηνέλαιον, μετὰ τοῦ ἐξ αὐτῶν περ. εχομένου εἰς τοὺς ἑξαχθέντας σάπωνας . . . . . χιλιόγρ.	100,736,313
Ἐπιτοπίως καταναλωθέν ἐλαιόλ. »	81,211,941
Ἐλαιόλαδον καὶ πυρηνέλαιον, περιεχόμενον εἰς τοὺς ἐπιτοπίως καταναλισκόμενους σάπωνας . . . »	5,182,600
Σύνολον »	<u>187,130,854</u>

καὶ κατὰ μέσον ὄρον ἡ ἑτησία παραγωγὴ ἐλαιολά-

δου καὶ πυρηνελαίου εἰς 18,713,085 χιλιόγραμμα.
Ἡ δὲ ὄλι ἢ ἀξία τῆς δεκαετοῦς παραγωγῆς τῶν
προϊόντων τῶν ἐλαιῶνων τῆς Κρήτης ὑπολογίζεται ὡς
ἀκροκέρως:

Ἐξαγωγῆς	Δραχ.	67,665,847
Ἐπιτοπίου καταναλώσεως	»	65,664,670
Σύνολον	»	<u>133,330,517</u>

καὶ κατὰ μέσον ὄρον τῆς ἐτησίας παραγωγῆς
εἰς 13,333,051 δραχμάς

Τὴν ἀκρίβειαν τῶν πορισμάτων τούτων πιστοποιῶ
μετὰ τινος ἐπιφυλακτικότητος, καθόσον, ὡς παρατηρεῖ-
ται ἀνωτέρω, τυγχάνουσιν αὐθαίρετοι, κατ' ἀνάγκην,
ὑπολογισμοί τινες, ὅσον ἀπορᾶ μόνον εἰς τὴν ἐξακρίβω-
σιν τῆς ἐπιτοπίου καταναλώσεως. Πάντως ὅμως τὰ ἐν
τῇ προκειμένη μονογραφίᾳ διατυπύμενα πορίσματα
θεωρῶ ὡς τὰ μᾶλλον προσεγγίζοντα πρὸς τὴν ἀλήθειαν,
καθὸ στηριζόμενα, ὅπως δὴποτε, ἐν πολλοῖς ἐπὶ τῶν
ἀνωτέρω παρατιθεμένων πραγματικῶν διδομένων.

Εἰς δημοσιολογικὴν μελέτην τοῦ μακκρίτου Α. Γιάν-
ναρη «Περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἐν Κρήτῃ Γεωργίας
καὶ Ἐμπορίας» ἀναδιδάσκεται εἰς 33,800,000 χιλιό-
γραμμα ἢ κατὰ μέσον ὄρον ἐτησίᾳ παραγωγή ἐλαιῶν
ἐν Κρήτῃ.

Ἄλλ' εἴτε εἰς 18,713,085 χιλιόγραμμα ἀνέρχεται
αὕτη κατὰ τοὺς ὑπολογισμούς μου, εἴτε εἰς 33,800,000
χιλιόγραμμα κατὰ τὴν ἐν λόγῳ μελέτην, μένει πάντως
ἀδιαριλονείκητον, ὅτι ὁ μέσος ὄρος τῆς ἐτησίας ἐξαγω-
γῆς, καθ' ὃ ἀπορρέων ἐκ τῶν ἀνωτέρω παρατιθεμένων
πραγματικῶν πορισμάτων τῆς στατιστικῆς τῆς τελευ-
ταίας δεκαετίας, συνεποσώθη εἰς 10,073,631 χιλιό-
γραμμα καὶ ὅτι, ἀφοῦ ἀφαιρηθῇ τὸ ποσὸν τοῦτο
ἐκ τῆς ὀλικῆς παραγωγῆς, ἔμεινεν ὑπόλοιπον πρὸς
συμπλήρωσιν αὐτῆς κατ' ἐμὲ 8,639,434 χιλιό-

γραμμα καὶ κατὰ τὴν εἰρημένην μελέτην 23,726,369 χιλιόγραμμα. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ὑπόλοιπον τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν ἐπιτόπιον κατανάλωσιν ἐλαιολάδου μετὰ τῶν εἰς τοὺς ἐπιτοπίως καταναλισκομένους σάπωνας περιεχομένων ἐλαίων, ἀντιβάζεται ἡ ἐξ αὐτοῦ ἀναλογία :

ἐπὶ τῇ βάσει τῶν 8,639,454 χιλιόγραμμων :

Κατ' ἄτομον εἰς χιλιόγραμμα $24 + \frac{1}{2}$

» οἰκογένειαν » 103

ἢτοι εἰς 80 ὀκάδας κατ' οἰκογένειαν ἐτησίως :

καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν 23,726,369 χιλιόγραμμων :

Κατ' ἄτομον εἰς χιλιόγραμμα 67

» οἰκογένειαν » 282

ἢτοι εἰς 220 ὀκάδας κατ' οἰκογένειαν ἐτησίως.

Σημειωτέον, ὅτι ἡ ἐν λόγῳ μελέτη συνεγράφη ἐν ἔτει 1906, ὅποτε ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν τὰ πορίσματα τῆς στατιστικῆς μόνον τῶν πρώτων πέντε ἐτῶν τῆς τελευταίας δεκαετίας, τὰ ὅποια ἦταν πολὺ ἀγονώτερα τῶν τελευταίων πέντε ἐτῶν τῆς αὐτῆς δεκαετίας. Συνεπῶς, ἐὰν ἐλάμβανεν ὁ συγγραφεὺς ὑπ' ὄψιν τὰ πορίσματα ὀλοκλήρου τῆς δεκαετίας, θὰ παρουσίαζε προφανῶς ἔτι μᾶλλον ἐξωγκωμένον καὶ ἰδανικὸν πόρισμα. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπλῆ παράθεσις τοῦ ἀνωτέρω ἀναγραφομένου ὀλικοῦ ποσοῦ τῶν 33,800,000 χιλιόγραμμων, ἀπὸ τὸ ὅποιον, ἐὰν ἦτο πραγματικόν, θ' ἀνελόγουν κατὰ μέσον ὄρον, ὡς εἴρηται, διακόσαι εἴκοσιν !! ὀκάδες ἐλαίου διὰ τὴν ἐτησίαν κατανάλωσιν ἐκάστης οἰκογενείας, ἀποτελουμένης, ἐπίσης κατὰ μέσον ὄρον, ἐκ τεσσάρων καὶ ἡμίσεως ἀτόμων, ἀρκεῖ νὰ πείσῃ πάντα περὶ τοῦ ὅτι, ἄνευ οὐδενὸς ὑπολογισμοῦ καὶ ὄλως ἀδυσκνήστως, ἐξωγκώθη ὑπερμέτρως ἡ ὀλικὴ ἐτησία παραγωγή ἐλαίων εἰς 33,800,000 χιλιόγραμμα !!!

Ἡ σαπωνοποιία ἤχμαζεν ἄλλοτε ἐν Κρήτῃ. Ἴδού ὅσα σχετικὰ διαλαμβάνει «Τὸ ἐμπόριον τῆς Τουρκίας» :

« Ἡ ἐλειωτοτέρα καὶ ἐντελεστέρα ποιότης τούτων
» (τῶν σαπῶνων) θεωρεῖται ἢ τῆς Νήσου Κρήτης,
» κυρίως ἢ τῶν Χανίων καὶ τῆς Ρεθύμνου, ὅπου ἡ σύν-
» ταξις τοῦ φυράματος αὐτοῦ γίνεται διὰ μόνου τοῦ
» ἐλαιολάδου, ἀνευ τῆς συμμίξεως ἑτερογενῶν οὐσιῶν,
» πάχους καὶ ἀλείμματος τῶν ζαῶν, κατωτέρας πετη-
» τικῆς ὕλης, ρητίνης κλπ περιπλέον ἐπαραιρηταί,
» ὅτι μ. στηριῶδες τι συμβαίνει εἰς τὴν ἐκθεασίαν αὐτῶν
» τῶν σαπῶνων, τῶν ὁποίων βίσις ὑπάρχει ἢ ἀλη-
» ρίθρα (ἢ Λόδα) καὶ ἔτι ἢ κλιματολογικῆ ράσις, ἢ
» ἐπιρροή τοῦ ὕδατος, ἢ π. σκευὴ τῆς αἰθάλης,
» τῆς ἀσβέστου, τοῦ γύψου καὶ ἄλλων μίγμάτων συνει-
» σφέρουσιν εἰς τὴν καθαρότητα, εἰς τὴν κατάλληλον
» σύμπηξι, εἰς τὴν μαργαροειῆ λευκότητα καὶ εἰς τὴν
» ἐλευθέραν εὐοσμίαν των. Κατ' ἀκολουσίαν τῶν πρ. τ.
» τερημάτων τούτων, ἀναγνωρίζομένων διὰ τῆς ἐπιτι-
» θεμένης εἰς αὐτὰ σφραγίδος, σημειούσης τὸ ὄνομα
» τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ τεχνήτου, αὐτὴ ἢ ποιότης
» τῶν σαπουνίων τιμᾶται πανταχοῦ διὰ τὰς οἰκίας
» χρήσεις, εἰς τὰ ἐργασίαια τῶν βαφείων καὶ τῶν παρ-
» μακοποιῶν, κατεστημένω εἰς ἔλλην τὴν ἐπικράτειαν,
» διὰ τὴν δούλευσιν τῶν ἀλοιφῶν καὶ τελευταῖον διὰ
» τὴν λεύκανσιν πηνίδος εἶδους λινοπάων καὶ χειρο-
» τεγνημάτων»

Πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς τε ἐπιτοπίου κατὰ ὡσεὶς
καὶ τῆς ἐξαγωγῆς ἐλειωτοῦρου ἐν Κρήτῃ πρὸς τριάκοντα
καὶ ἑπτὰ ἔτων πεντήκοντα τρία σαπωνοποιεῖα, κατὰ τὴν
ὑπὸ τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Κρήτης ἐν ἔτ. 1875 ἐκδο-
θεῖσαν τουρκιστὶ ἐπετηρίδα, ἐξ ὧν 21 ἐν Ἡρακλείῳ, 20
ἐν Χανίοις, 10 ἐν Ρεθύμνῃ καὶ 2 ἐν Καστελλίῳ τῆς
Κισσάμου.

Ἀπὸ τοῦ 1878 καὶ ἐφεξῆς, ἀρ' ἑνὸς μὲν ἢ νοθεῖα τῶν
σαπῶνων τῆς Μιτυλήνης, τῆς Ρόδου καὶ ἄλλων ἐλαιο-
φόρων μερῶν τῆς Τουρκίας καὶ ἢ ἐπ' αὐτῶν καταχρη-

στική χρῆσις σημάτων Κρητικῶν ἐργοστασίων, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἢ ἐκ τοῦ ἐντεῦθεν ἀναπτυχθέντος ἀνταγωνισμοῦ κατ' ἀνάγκην προκληθεῖσα νοθεία τῶν Κρητικῶν σαπῶνων καὶ τὴν ποιότητα αὐτῶν ὑπεβίβασε καὶ τὴν ἐξαγωγὴν ἠλάττωσεν εἰς τὸ τέταρτον καὶ ἔτι πλέον.

Τοῦτο ἐβεβαίωσεν ἐν τῇ ἀρμοδιότητι αὐτοῦ καὶ ὁ μακαρίτης Ν. Σταυράκης ἐν ἐκθέσει τοῦ 1888 (σελ. 7—8) ὡς Ἐπιθεωρητῆς τῶν Τελωνείων Κρήτης, ἐν ἣ, δικαιολογῶν τὴν στασιμότητα τῶν τελωνειακῶν εἰσπράξεων, μεθ' ὅλην τὴν ἀξίωσιν τῆς εἰσαγωγῆς, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν εἰσαγωγὴν προηγηθείσης δε αετίας, ἀποφαίνεται, ὅτι, ἡ βιομηχανία τοῦ σαπῶνος, ἀκ' ἀζούτα πρό τῶν ἐτῶν, κατεστράφη κατὰ τὰ ἐνιέα δέκατα καὶ ὅτι ἡ τιμὴ αὐτοῦ ἠλαττώθη, καὶ δι' ἄλλους μὲν δευτερεύοντας λόγους, ἀλλ' ἰδίᾳ ἐνεαρχῆς νοθεύσεως, κατὰ πενήκοντα ἐπι τοὺς ἑκατόν.

Ἡ Γενικὴ τῶν Κρητῶν Συνέλευσις λαβούσα ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1884 ἐπεχειρήθη ἡ νοθεία καὶ τοῦ ἐλαιολάδου, διὰ τῆς εἰς αὐτὸ ἀναμίξεως ἐλαίων, παραγομένων ἐκ σπόρου βύμβακος καὶ ἠλιοτροπίου, ἔξωθεν εἰσαγομένων, ἐτερμάτισε ταχέως τὴν καταδολίευσιν αὐτῆς ἀπαγορεύσασα αὐστηρῶς τὴν εἰσαγωγὴν καὶ τὴν χρῆσιν τοιούτων ἐλαίων διὰ ψηφίσματος τῆς 26 Ἰουλίου 1886, ἐπικυρωθέντος αὐτοκρατορικῶ διατάγματι.

Διὰ βεβιασμένης δὲ, ἀλλ' εὐεργετικῆς, ἐρμηνείας τῆς ἀκολούθου δευτέρας ἀκροτελευτίου διατάξεως τοῦ ἐν λόγῳ ψηφίσματος ἐπιξετάθη ἐπὶ τῆς πρῆφν Διοικήτεως ἡ ἀπαγόρευσις τῆς εἰς τὴν Νῆσον εἰσαγωγῆς καὶ τοῦ τάλκου ἢ σαπυνοχώματος, δι' οὗ νοθεύεται κατὰ ποῖον ὁ σάπων, μετὴν αἰτιολογίαν, ὅτι δὲν ἐπιδιώκεται ἡ καταπέλημητις τῆς νοθείας μόνον τοῦ ἐλαίου, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐξ αὐτοῦ κατασκευαζομένου σαπῶνος:

« Ἐξουσιοδοεῖται ὁ Γενικὸς Διοικητῆς, ἴνα, λαμβάνων » καὶ τὴν γνώμην τοῦ Γενικοῦ Διοικητικοῦ Συμβου-

» ζίου, ἀπαγορεύση τὴν εἰς τὴν Νῆσον εἰσαγωγὴν καὶ
 » παντὸς ἄλλου εἴδους ἐλαίου, ὅπερ ἤθελεν ἀποδειχθῆ,
 » ὅτι ἀναμιγνύεται μὲ τὸ ἐλαιόλαδον. Ἐπὶ παντὸς εἴδους
 » ἐλαίου, οὕτινος ἤθελεν ἀπαγορευθῆ τοιοῦτοτρόπως
 » ἡ εἰσαγωγὴ, ἐφαρμόζονται ἀπαραλλάκτως αἱ διατά-
 » ξεις τοῦ παρόντος Νόμου».

Κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν εἰσῆχθησαν τὰ ἐξῆς ποσὰ τάλκου:

<u>Οἶκον. ἔτος</u>	<u>Χιλιόγραμμα</u>
1901	—
1902	74.506
1903	—
1904	17.035
1905	—
1906	14.215
1907	—
1908	47.472
1909	408
1910	54.877
	<hr/> <hr/> 208 513

Εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ τάλκου, τοῦ ὁποίου, διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ἐμετριάσθη ἡ εἰσαγωγὴ, ὡς δεικνύεται ἀνωτέρω, γίνεται μεγάλη χρῆσις ρευστοποιημένου Πυριτικοῦ Νατρίου (Soda Silicato), γνωστοῦ ἐνταῦθα ὑπὸ τὸ ὄνομα «Μέλι» διὰ τὴν ὁμοιότητά του κατὰ τὴν ὄψιν γαὶ τὸ βᾶρος πρὸς τὸ μέλι.

Γίνεται ἐπίσης μεγάλη χρῆσις «καυστικῆς σόδας» ὡς δεικνύει ὁ ἐπόμενος πίναξ εἰσαγωγῆς:

Οίκον. έτος	Χιλιόγραμμα
1901	907.985
1902	316.383
1903	422.720
1904	566.308
1905	562.516
1906	716.650
1907	255.215
1908	388.887
1909	460.384
1910	459.733
	<u>5 056.781</u>

Έγώ δὲ μόλις εἶχον ἀπολειφθῆ προλαβόντως ἐν ἐργείᾳ β—Τσαπωνοποιεῖα καθ' ἅπασαν τὴν Νῆσον, εὐφροσύνως παρατηρεῖται ἀπὸ τῆς νέας πολιτειακῆς καταστάσεως αὐτῆς καὶ ἐφεξῆς σημαντικὴ πρόοδος τῆς βιομηχανίας τοῦ σάπωνος, εἰς ἣν, ὁμολογουμένως, μεγάλως συνέβαλεν ἡ ἴδρυσις τῶν ἀτμοκινήτων πυρηνελαιουργειῶν. Ἀπόδειξις τούτου ἢ οὐκ εὐκαταφρόνητος ἐξαγωγή σάπωνος, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ ἡ σημερινὴ ὑπαρξίς τριῶν σαπωνοποιεῶν ἐν Χανίοις, τεσσάρων ἐν Ρεθύμνῃ, δώδεκα ἐν Ἡρακλείῳ. ὧν τὰ τρία χρησιμοποιοῦσι χημικὰς οὐσίας, ἐνὸς ἐν Ἱερσπέτρᾳ, ἐνὸς ἐν Ἀγίῳ Νικολάῳ, ἐνὸς ἐν Σητεῖᾳ καὶ οὐκ ὀλίγων δευτερευόντων εἰς πολλὰ χωρία τῶν Ἐπαρσιῶν, τὰ ὁποῖα κατασκευάζουσι σάπωνας ὑποδεεστέρας ποιότητος, τοπικῆς ἀποκλειστικῶς καταναλώσεως. Εἰς ταῦτα δὲ δεόν νὰ καταλεχθῶσι, μετὰ τῶν ὑφισταμένων οὗσ ἀτμοκινήτων πυρηνελαιουργειῶν ἐν Χανίοις καὶ ἐνὸς ἐν Ἀγίῳ Νικολάῳ, ὡς ὄντων ταυτοχρόνως ἐκ τῶν σημαντικωτέρων σαπωνοποιεῶν, ἕτερα οὗσ πυρηνελαιουργεῖα, νῦν ἰδρυόμενα ἐν Ἱερσπέτρᾳ καὶ ἐν Ἡρακλείῳ.

Ἄλλὰ τὴν προσοχὴν τῶν ἀρμοδίων δεῖον νὰ ἐφελκύσῃ νέος ἔχθρος, ἐλλοχεύων καὶ ἀπειλῶν τὴν ἐγγώριον σαπωνοποιεῖαν, ἢ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγωγῇ σαπῶνων εἰς τὴν Νῆσον.

Οὕτω κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν εἰσῆχθησαν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ σαπῶνες τὰ ἐξῆς ποσά:

Οἶκον. ἔτος	Κοινοὶ Χιλιόγραμμα	Ἀρωματικοὶ Δωδεκάδες
1901	592	4,768
1902	24	1,876
1903	746	2,788
1904	541	6,020
1905	1,357	4,420
1906	4,618	6,704
1907	1,531	4,531
1908	1,769	8,524
1909	4,286	5,232
1910	6,257	5,476
	<hr/> 21,721	<hr/> 50,339

Ὅσον καὶ ἂν τὰ ποσὰ ταῦτα εἶναι ἀσήμαντα, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ὀλίγον πᾶσιν τῶν ἐπιτοπίως κατασκευαζομένων σαπῶνων, ὅπως δὴποτε, διὰ τῆς ἀνωτέρω παρατηρουμένης βαθμιαίας ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος αὐξήσεως τῆς εἰσαγωγῆς, ἐκτοπίζεται μικρὸν κατὰ μικρὸν, ἔστω καὶ εἰς μικρὰν ποσότητα, τόσον ἀφθονον ἐγγώριον βιομηχανικὸν προῖον, ἐνφ, τουναντίον, ἔπρεπε διὰ προστατευτικῶν μέτρων, ἀναλόγων πρὸς τὰ λαμβανόμενα ἐπὶ ὁμοίων περιπτώσεων εἰς ἄλλας χώρας, ἐκ παραλλήλου δὲ καὶ διὰ βελτιώσεως τῆς ποιότητος τῶν ἐγγωρίων σαπῶνων, νὰ ἐπιδιωχθῇ ὁ ἐκτοπισμὸς τῶν ἐξῶθεν εἰσαγομένων.

Ἄπειλητικὴ ἰδίως θεωρεῖται ἡ εἰσαγωγὴ τῶν «σαπῶνων ἀγελάδος» τῶν ἀποτελούντων σχεδὸν τὴν ἀνω-

τέρω κατηγορίαν τῶν κοινῶν σαπῶνων, ἥτις, ἀπὸ εἰκοσιτεσσάρων (24) καὶ μόνον χιλιογράμμων ἐν ἔτει 1902, ἠύξησε κατὰ τὸ 1909 εἰς 4,286 χιλιογράμματα καὶ κατὰ τὸ 1910 εἰς 6,257 χιλιογράμματα, ὡς δείκνυται εἰς τὸν ἀνώτερον παρατιθέμενον πίνακα. Ἀναλόγως δὲ τῆς εἰσαχθείσης ποσότητος ἐκ 5291 χιλιογράμμων μόνον διὰ τοῦ Τελωνείου Χανίων, ἦτοι τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων τελωνείων τῆς Νήσου, ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι 31 Αὐγούστου 1911, ὑπολογίζεται ὑπερπενταπλασίως πῆς τοῦ ἔτους 1910 ἡ εἰσαγωγή κοινῶν σαπῶνων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κατὰ τὸ 1911 ἔτος, ἦτοι ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ἀνώτατον ὅρον εἰσαγωγῆς ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἔτων τῆς τελευταίας δεκαετίας.

Τοῦ λόγου γενομένου εἰδικώτερον περὶ τῶν πυρηνολαιουργείων, ἄξιον σημειώτεως, ὅτι τὴν κατ' ἀρχὰς ἐν καὶ μόνον συσταθὲν ἐν Χανίοις κατάστημα τοῦ κ. Jules Deiss Fils δὲν εὑρισκεν ἐπαρκῆ ποσότητα ἐπιτηπίου ἐλαιοπυρῆνος πρὸς ἐκμετάλλευσιν· διότι οἱ παραγωγοὶ δὲν εἶχον εἰσέτι ἐξοικειωθῆ εἰς μεταφορὰν καὶ πώλησιν τοῦ εἶδους τούτου· συνεπῶς ἐπρομηθεύετο μεγάλης ποσότητος ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Περιεργὸν δὲ πῶς καὶ μετὰ τὴν 1901 ἐξηκολούθησεν ἡ εἰσαγωγή ἀνεκμεταλλεύτου ἐλαιοπυρῆνος ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὡς δεικνύουσιν οἱ ἐπόμενοι ἀριθμοὶ, ἐνῶ τακτικῶς ἐξάγονται μεγάλαι ποσότητες ἐκ τοῦ προϊόντος τούτου :

Οίκον. έτος		Είδαχθεῖς έλαιοπυρῆον
1901	χιλιόγρ.	25,247
1902	»	13,872
1903	»	61,849
1904	»	651,942
1905	»	7,649
1906	»	—
1907	»	443,315
1908	»	11,060
1909	»	—
1910	»	—
	»	<u>1,214,934</u>

Τὸ ποσὸν τοῦτο, ὅσον καὶ ἂν εἶναι μηδαμινόν, μόλις ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ ἑκατοστὸν περίπου τοῦ κατὰ τὴν αὐτὴν δεκαετίαν ἐ-μεταλλευμένου ἐλαιοπυρῆνος, μᾶς δίδει ἀφορμὴν νὰ ἐκτιμησωμεν πόσης ὑλικῆς ὠφελείας ἐγένετο πρόξενος εἰς τὴν Νῆσον ἢ νέα βιομηχανία τῆς πυρηνελαιουργίας. Τοσαύτη ἐδόθη βαθμηδὸν κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ὥθησις εἰς κερδοφόρον διὰ τοὺς παραγωγοὺς ἐκποίησιν προϊόντος, τὸ ὁποῖον μέχρις ἐσχάτων ἐγρησιμοποιεῖτο ἀποκλειστικῶς πρὸς θέρμανσιν τῶν κλιβάνων καὶ λίπανσιν τῶν ἀγρῶν, ὥστε, ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι ἐξέλιπε πλέον ἢ εἰσαγωγὴ ἐλαιοπυρῆνος ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀφ’ οὗ παρήχθησαν τὰ ἐξαχθέντα 9,033,352 χιλιόγραμμα πυρηνελαίου καὶ κατεσκευάσθησαν ἐκ πυρηνελαίου 5,136,303 χιλιόγραμμα σάπκωνος, ἐξήχθησαν 55,195,144 χιλιόγραμμα ἀνεμεταλλεύτου καὶ 1,945,583 χιλ. ἐκμεταλλευμένου ἐλαιοπυρῆνος.

Ἰδιαζόντως δ’ ἐφελκύνει τὴν προσοχὴν, ὅτι τὸ ἀγαθὸν τῆς πλουτοφόρου ταύτης ἐκμεταλλεύσεως ὀφείλεται εἰς τὰ ἤδη ὑφιστάμενα καὶ ἠνωτέρω μνημονευόμενα τρία καὶ μόνον βιομηχανικὰ κατ’αστήματα πυρηνελαιουργίας,

τὰ ὁποῖα τυγχάνουσιν ἄξια πάσης προστασίας καὶ ὑποστηρίξεως. Δι' αὐτῆς οὐ μόνον θὰ ἐνισχυθῶσι τὰ ὑπάρχοντα καταστήματα, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἡμεδαποὶ, ἢ καὶ ἀλλοδαποὶ, ἐπιχειρηματῖα ἐνθαρρυνόμενοι θέλουσιν ιδρύσει νέα τοιαῦτα, ὅποτε δὲν θὰ φυγαδεύηται ἐλαιοπυρὴν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, καθὼς συνέβη κατὰ τὴν ἄρτι διαρρεύσασαν δεκαετίαν, ἀλλὰ θὰ γίνηται ἐπιτοπίως ἡ ἐκμετάλλευσίς αὐτοῦ, πρὸς ὄφελος παραγωγῶν τε καὶ ἐπιχειρηματιῶν, ἐνίσχυσιν δὲ καὶ τοῦ δημοσίου. Ταμείου τῆς Νήσου.

Ἄρα τὸ συμπέρασμα παραγωγῶν, βιομηχανῶν καὶ ἑκμετάλλευσιν ὑπαγορεύει καὶ ἐπιβάλλει ἀποτελεσματικὴν προστασίαν τῆς ἐγγωρίου παραγωγῆς, διὰ νομοθετικῶν προστατευτικῶν μέτρων, οἷον ἀπαγορεύσεως τῆς εξαγωγῆς εἰδῶν νοθείας τοῦ ἐλαίου καὶ τοῦ σάπωνος, ἐλαφρύνσεως τοῦ Τελωνιακοῦ δασμοῦ ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων οὐσιῶν πρὸς χημικὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ ἐλαίου ἦνος κλπ.

Ἰπολείπεται νὰ προστεθῶσι τινὰ ἐπὶ τῆς εἰς τὴν ἐπιτόπιον κατανάλωσιν ἀναλογούσης φορολογίας.

Ὅταν κατ' ἀρχὰς καθιερώθῃ τὸ σύστημα τοῦ δεκατισμοῦ τοῦ ἐλαίου κατὰ τὴν ἐξαγωγήν, τότε, ἐλλείψει στατιστικῆς, εἴτε ἄλλων βοηθημάτων καὶ πείρας, ὑπελόγησεν ὁ νομοθέτης αὐθαιρέτως τὴν ἐπιτόπιον κατανάλωσιν ἐλαιολάδου ἴσην πρὸς 00,30 τῆς ὀλικῆς ἐξαγωγῆς ἐλαιολάδου καὶ ἀναλόγως προσέθηκε, κατὰ τὰ προεκτεθέντα, εἰς τὴν δεκάτην 3 τοῖς % ὡς ἀντιστάθμισμα τῆς δεκάτης τῆς ἐπιτοπίου καταναλώσεως, καθορισθέντος οὕτω τοῦ φόρου ἐπὶ τοῦ ἐλαιολάδου εἰς 13 τοῖς %.

Καὶ ἐὰν μὲν πράγματι ἰσοφάριζεν ἡ ἐπιτόπιος κατανάλωσις τοῦ ἐλαιολάδου πρὸς τὰ 00,30 τῆς ἐξαγωγῆς, τότε, διὰ τῆς προσθήκης τῶν 3 τοῖς %, θὰ ἐφορολογεῖτο ἐξ ἴσου μὲ ἀκριβείαν πρὸς 11 τοῖς % καὶ τὸ ἐπιτοπίως καταναλισκόμενον ποσόν. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἐπιτόπιος

κατανόλωσις ἀντιστοιχεί οὐκ ἄρα πρὸς 00,30, ἀλλὰ πρὸς 00,86 τῆς ἐξαγωγῆς, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν ἀνωτέρω σχετικῶν ὑπολογισμῶν, μένει δὲ πάγιος ὁ ἀρχῆθεν εἰς 3 τοῖς % ἕρισθεις πρόσθετος φόρος τῆς δεκάτης διὰ τὸ ἐπιτοπίως καταναλισκόμενον ἐλαιολαδόν, ἔπεται, ὅτι, ἐφ' ὅσον τὸ πραγματικὸν ποσὸν τῆς ἐπιτοπίου καταναλώσεως καταδείκνυται ὑπερδιπλάσιον τοῦ ἀρχικῶς ὑπολογισθέντος, ἐλαττοῦται κατ' ἀντίστροφον ἀναλογίαν ἡ φορολογία αὐτοῦ ἀπὸ 10 τοῖς % εἰς $3 + \frac{1}{2}$ τοῖς %. Συνεπῶς ζημιούται τὸ δημόσιον, ὡς ὑπερνίχθην ἀνωτέρω, τὴν μετ' ἀφίρεσιν τῶν $3 + \frac{1}{2}$ τοῖς % ἀπὸ τῶν 10 τοῖς %, ἤτοι τῆς νομίμου δεκάτης, προκύπτουσιν ἐπὶ ἐλαττοῦ διαφοράν $6 + \frac{1}{2}$ τοῖς % φόρου ἐπὶ τῆς ἐπιτοπίου καταναλώσεως ἢ δ' ἐκ τούτου ζημία τοῦ δημοσίου ἀνήλθε κατὰ τὴν δεκαετίαν εἰς δραχμὰς 3,216,045, ἤτοι εἰς δραχμὰς 321,404 ἐτησίως.

Ἐξεταστέον ἤδη τίνα βαρύνει, ἔτι δ' ἂν εἶναι καὶ εἰς τίνας εἶναι ἐπωφελῆς ἡ ἐπιζήμιος ὁ εἰς τὴν ἐπιτόπιον καταναλώσιν ἀνήκων φόρος $3 + \frac{1}{2}$ τοῖς %.

Καὶ ἂν μὲν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι, ἐνῶ οἱ παραγωγοὶ ὑποχρεοῦνται νὰ καταβάλλωσι δεκάτην, ἤτοι μόνον 10 τοῖς %, ἐπὶ τοῦ προϊόντος τῶν κτημάτων αὐτῶν, ὅσον ἔλαιον πωλοῦσιν εἰς τοὺς ἐμπόρους τὸ πωλοῦσιν εἰς τιμὴν ἡλαττωμένην τῆς πραγματικῆς κατὰ 13 τοῖς %, τὰ καταβλητέα κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν διὰ τὴν δεκάτην, ἡδύνατό τις νὰ πλανηθῇ ἐκ πρώτης ὄψεως, ὅτι ἀδικοῦνται βαρυνόμενοι μὲ τὰ πρόσθετα 3 τοῖς % τοῦ φόρου, τὰ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς $6 + \frac{1}{2}$ τοῖς % ἐπὶ τῆς ὀλικῆς ἐπιτοπίου καταναλώσεως.

Πράγματι, ἡ ἐκ τούτου ζημία τῶν παραγωγῶν θὰ ἦτο ἴση πρὸς τὰ $\frac{3}{13}$ τοῦ ἐπὶ τῆς ἀξίας τῆς ὀλικῆς παραγωγῆς φόρου, ἐάν οὔτοι ἐπώλουν ἅπαν τὸ ἐκ τῶν κτημάτων αὐτῶν παραγόμενον προϊόν διότι ὁ ἔμπορος ἀγοράζει ἀπὸ τοὺς παραγωγούς τὸ ἔλαιον ὡστεὶ θὰ τὸ ἐξή-

γαγεν ἐν συν λφ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὅποτε θὰ κατέβαλεν ἐπ' αὐτοῦ τὰ 13 τοῖς % κατὰ τὴν ἐξαγωγήν.

Ἄλλ' οἱ παραγωγοὶ πωλοῦσι μόνον τὸ ἐξχρόμενον καὶ τὸ ὑπὸ τῶν μὴ ἐλαιοκτημόνων καταναλισκόμενον ἐλαιόλαδον, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ καταναλισκόμενον ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων· ἐπὶ τῶν δύο δὲ ταύτων περιπτώσεων κρατοῦσι παρ' αὐτῶν οἱ μεταπωληταὶ ἔμποροι τὰ 13 %· Καὶ ἐπειδὴ οἱ μεταπωληταὶ οὗτοι ρυθμιζοῦσι τὴν τιμὴν τῆς ἐγγχωρίου ἀγορᾶς ἀναλόγως τῆς τιμῆς, εἰς ἣν ἀγορᾶ εἰσι τὸ ἔλαιον ἀπὸ τοὺς παραγωγούς, ἤτοι ἡλαττωμένην κατὰ 13 τοῖς %, εἰς ἣν πωλοῦσι ἰοῦτο τοῖς ἐγγχωρίοις, ἔπεται ὅτι ὁ μὴ ἐλαιοκτήμων καταναλωτὴς τρῶγει ἔλαιον ἀφορολόγητον, ἀκέραιος δ' ὁ φόρος τῆς ἐγγχωρίου καταναλώσεως βαρύνει μόνον τὸν παραγωγόν.

Καὶ εἶναι μὲν δύσκολος, ἂν οὐχὶ ἀδύνατος, ὁ καθορισμὸς τῆς ἀναλογίας τῶν μὴ ἐλαιοκτημόνων πρὸς τοὺς ἐλαιοκτῆμους, ὅπως ἀναλόγως ὑπολογισθῆ τὸ ποσὸν τοῦ φόρου, μὲ τὸ ὅποιον βαρύνονται οἱ παραγωγοί, εἰς ὄφελος τῶν μὴ ἐλαιοκτημόνων καταναλωτῶν. Ἄλλ' ἔάν, κατὰ τὴν κρατοῦσαν γνώμην, ὑπολογίσωμεν τοὺς τοιοῦτους καταναλωτὰς ἰσαριθμούς πρὸς τὸ τρίτον τῶν παραγωγῶν, τότε μὲ τὸ σύνολον τοῦ εἰς τὴν ἐπιτόπιον κατανάλωσιν ἀναλογήσεντος φόρου ἐκ δραχμῶν 1,849,705, εἰς ὄσα ἀνέρχεται τὸ προϊόν τῶν 3 τοῖς % κατὰ τὴν ἐξαγωγήν, ἐπιβαρύνονται τὰ ὑπὸ τῶν παραγωγῶν καταναλισκόμενα τρία τέταρτα τῆς ἐπιτοπίου καταναλώσεως, ἐφ' ὧν οὕτως ἀναβιβάζεται ἡ δεκάτη ἀπὸ 3 + 1/2 τοῖς % εἰς 4 + 1/2 τοῖς %, ἢ βαρύνουσα ἐξ ὀλοκλήρου τοὺς παραγωγούς.

Ἀνακεφαλαιουμένων τῶν προεκτεθέντων συνάγεται, ὅτι, ἐφ' ὅσον ὁ μέσος ὅρος τῆς ὀλικῆς ἐλαιοπαραγωγῆς τῆς Νήσου εἶναι ἴσος πρὸς τὸν ἐτήσιον μέσον ὅρον τῆς παραγωγῆς τῆς τελευταίας δεκαετίας καὶ τηρῆται

πάγιος ὁ φόρος τῆς δεκάτης εἰς 13 τοῖς % ἐπὶ τοῦ ἐξαγομένου εὐλαϊολάδου :

Α΄.) Ζημιούται τὸ δημόσιον $6 + \frac{1}{2}$ τοῖς % φόρου ἐπὶ τοῦ σκόλου τῆς ἐπιτοπίως καταναλισκομένης ποσότητος εὐλαϊολάδου.

Β΄.) Ὀφελεῖται ὁ παραγωγός, πληρώνων μόνον $4 + \frac{1}{2}$ τοῖς % ἐπὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ καταναλισκομένου εὐλαϊολάδου, τὸ ὁποῖον, ἰσχύοντος τοῦ συστήματος τῆς ἐμισθώσεως τῶν δεκάτων, ἐφορολογεῖτο πρὸς 10 τοῖς %.

Γ΄.) Ὀφελεῖται ὁ ἐγχώριος μὴ εὐλαϊοκτῆμων καταναλωτής, ὁ ἀγοράζων ἐκ τῆς ἀγορᾶς τὴν εὐλαϊολάδον ἀφορολόγητον.

Δ΄.) Ὀφελεῖται ἑτέρα, οὐχὶ ἀσήμαντος, τάξις μὴ εὐλαϊοκτῆμόνων, κερδίζουσα, εἰς βῆρος τῶν παραγωγῶν, τὸν φόρον τοῦ ὑπ' αὐτῆς καταναλισκομένου εὐλαϊολάδου, ὅπερ δὲν προμηθεύεται ἐκ τῆς ἀγορᾶς, ἐφ' ὅσον δὲν ἔχει πλεονάσμα πρὸς πώλησιν· εἶναι δ' αὕτη αἱ οἰκογένειαι ἐκεῖναι, ὧν τὰ μέλη συλλέγουσιν ἀλλότριον εὐλαϊοκαρπὸν, καρποφύμεναι συνήθως τὰ $\frac{2}{7}$ τοῦ διὰ τῆς συνεργασίας αὐτῶν παραγομένου εὐλαίου.

Ε΄.) Ὀφελούνται, ἐπίσης εἰς βῆρος τῶν παραγωγῶν, οἱ μικροπαραγωγεῖ, ὅσοι παράγωσιν ἔλαιον μόνον ὅσον ἐξαρκῆ πρὸς ἰδίαν ἐαυτῶν χρῆσιν.

Καὶ ΣΤ΄.) Κερδίζουσι τὰ πυρηνελαιουργεῖα τὸν φόρον τοῦ πυρηνελαίου, τὸ ὁποῖον περιέχεται εἰς τοὺς ἐξ αὐτοῦ κατασκευαζομένους καὶ ἐπιτοπίως καταναλισκομένους σάπωνας, πρὸς ζημίαν τοῦ δημοσίου.

Σημειώτεον, ὅτι, ἰσχύοντος τοῦ συστήματος τῆς ἐμισθώσεως τῶν δεκάτων, ὁπότε ὁ μισθωτής ἐδεκάτιζε τὸ ἔλαιον εἰς τὸ φρασκί τοῦ εὐλαϊοτριβείου καὶ ἀκολούθως ἐλάμβανον αἱ μαζῶχτραι ἀκέραιον τὸ μαζωχτικὸν, τὸν ἐπὶ τοῦ φόρον κατέβαλεν ὁ παραγωγός, ἐνῶ τὸ σημερινὸν σύστημα ἔχει καὶ τοῦτο τὸ πλεονέκτημα, ὅτι αἱ συλλέγουσαι τὸν εὐλαϊοκαρπὸν ἀλ-

λοτριών ελαιώνων οικογένεια τρώγουσι μὲν, ὡς εἴρηται, ἀφορολόγητον ἔλαιον, ἐφ' ὅσον δὲν περισσεύει νὰ πωλήσῃσι μέρος τοῦ μαζωχτικοῦ πωλοῦσαι ὅμως τὸ πλεόνασμα φορολογουται ὡς παραγωγοί, ὅπερ δικαιοτέρον· διότι οὕτως ἡ φορολογία τῶν ελαιοκτημόνων ελαφρύνεται κατὰ ποσὸν ἀνάλογον πρὸς τὸν φόρον, ὅστις ἐπιβαρύνει τὰς μαζωχτρας

Σημειωτέον πρὸς τούτοις, ὅτι, ἐφ' ὅσον αὐξάνη ἐν τῷ μέλλοντι ἡ ελαιοπαραγωγή, ὡς ἀπφαλῶς προεικάζεται, ἔνεκα τῶν ἀνωτέρω ἀναπτυχθέντων λόγων, ἅπαν σχεδὸν τὸ πλεονάζον ποῖον θ' ἀπορροφᾷ ἡ ἐξαγωγή· διότι ἡ ἐπιτόπιος κατανάλωσις δύναται νὰ θεωρηθῇ οἰκονομική, μόλις ελαφρὰν ἐπιδεχομένη αὔξησιν, ἀνάλογον πρὸς τὴν βαθμιαίαν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Νήσου. Προδήλως δ' αὐξανούσης τῆς ἐξαγωγῆς, θὰ συναυξάνη τὸ ἐκ τοῦ προσθέτου 3 τοῖς %⁰ συνεισπραττόμενον ποσόν, ὅπερ, ὡς εἴρηται, βρύνει μόνον τοὺς παραγωγούς. Κατὰ συνέπειαν ἡ αὔξησις τῆς ελαιοπαραγωγῆς πέρα τοῦ ἐτήσιου μέσου ὅρου τῆς τελευταίας δεκαετίας, ἐπὶ τῇ θάσει τοῦ ὁποίου, ὡς ὑπελογίσθη ἀνωτέρω, πληρῶνουσιν ἤδη οἱ παραγωγοὶ περίπου $4 + \frac{1}{2}$ τοῖς %⁰ ἐπὶ τοῦ ὑπ' αὐτῶν καταναλισκομένου ελαίου· ἄλλο δὲ τὴν ἐκ τούτου ὀλιγὴν ἐπιτόπιον κατανάλωσιν, θέλει ἐπίσης συναυξήσει ἀναλόγως τὰς δημοσίους προσόδους, ἀλλ' ἐκ παραλλήλου καὶ τὸ ποσοστὸν τῶν $4 + \frac{1}{2}$ τοῖς %, εἰς βῆρος τῶν παραγωγῶν. Ἡ δ' αὔξησις τοῦ ποσοστοῦ τούτου τῶν $4 + \frac{1}{2}$ τοῖς %, ἐφ' ὅσον τηρῆται ἀάγιος ὁ φόρος 13 τοῖς % κατὰ τὴν ἐξαγωγήν, τότε μόνον θέλει ἀποβῆ ἑπαχθῆς διὰ τοὺς παραγωγούς, θὰ ἐπιβαρυνθῶπι δηλονότι οὗτοι διὰ τῆς καταβολῆς δεκάτης ἀνωτέρας τῶν νομίμων 10 τοῖς % ἐπὶ τοῦ ὑπ' αὐτῶν καταναλισκομένου ελαιολάδου, ἀντὶ τῆς δεκάτης τῆς ὀλιγῆς ἐπιτοπίου κατανάλωσεως, ὅταν ὁ ἐτήσιος μέσος ὅρος τῆς ελαιοπαραγωγῆς τῆς Νήσου ἀπὸ 18,713,083 χιλιογράμμων, εἰς ὅσα ὑπελογί-

410
26.11
24-8
185

ση κατά την τελευταίαν δεκαετίαν, υπερβῆ τὸ δι-
πλάσιον τοῦ ποσοῦ τούτου.

26/10
Ἐν τέλει προσθεταίαι ἐπόμεναι σχετικαὶ πληρο-
φορίαι:

Τὰ ελαιόλαδα ἐξάγονται εἰς ὅλα τὰ εὐρωπαϊκὰ
Κράτη.

Τὸ πυρηνέλαιον ἐξαγεται εἰς Ἀγγλίαν, Τουρκίαν,
Γαλλίαν, Αἴγυπτον, Αὐστροίαν καὶ εἰς μικρὰς ποσότη-
τας εἰς Ρωσσίαν καὶ Τριπολίτιδα.

Οἱ ἀνεκμετάλλευτοι ελαιοπυρῆνες ἐξάγονται ἰδίως
εἰς Γαλλίαν, Ἑλλάδα καὶ Αἴγυπτον.

Οἱ σάπωνες ἐξάγονται εἰς Αὐστροίαν, Ἑλλάδα, κυ-
ρίως Τουρκίαν, Αἴγυπτον, Τριπολίτιδα καὶ οἱ ἐξ ελαιο-
πυρῆνος τοιοῦτοι πρὸ πάντων εἰς τὴν Γαλλίαν.

Αἱ ἐλκίαι ἐξάγονται μόνον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ Τουρ-
κίαν.

Τοῦ δ' ἐκμεταλλευμένου ελαιοπυρῆνος ἤρξατο ἡ
ἐξαγωγή μόνον ἀπὸ τοῦ 1905 ἔτους διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Καὶ ἐπὶ πᾶσιν, ὡς κατακλείς τῆς προκειμένης μονο-
γραφίας, ἐπιβάλλεται νὰ ἐξαρθῆ, πρὸς τιμὴν τῶν
ΚΡΗΣΣΩΝ, ὅτι οὐχὶ αἱ ἄβραι, ἀλλ' αἱ τυλόσσαι ἐκ
τῆς ἐργασίας γυναικεῖαι χεῖρες συλλέγουσιν ἅπαντα τὸν
ἐλαιοκαρπὸν, ὁ ὁποῖος προσπορίζει εἰς τε τοὺς παραγω-
γοὺς, τοὺς ἐπιχειρηματίας καὶ τὸ δημόσιον ταμεῖον
τῆς Νήσου τὸν ἀνωτέρω ὑπολογιζόμενον ἀνεκτίμη-
τον θησαυρὸν τῶν ἐλαιῶνων τῆς Κρήτης.

Χονία τῆ 2 Ἰανουαρίου 1912.

Γ. Ἰακ. Καλαϊδάκης

4110
2611
24-8
165

